

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Радостин Димитров Русев
(БАН, Институт за литература)

за дисертационния труд на Ребека Джили
„Память и культурная идентичность в мемуарной прозе кн. И.
М. Долгорукова“
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
(Област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
Професионално направление 2.1. Филология, Научна
специалност Руска литература – Руска литература на XVIII в.)

Всеки, който за пръв път среща текст на Ребека Джили, със сигурност би забелязал способността ѝ твърде бързо да се ориентира в изследователския проблем, пред който се изправя, умението ѝ да го усвои, да напипа важните моменти, да навлезе дълбоко навътре в него, да се пристрасти към него и да го огледа от различни ъгли. В пълна степен тези качества могат да бъдат усетени и в дисертационния ѝ труд „Память и культурная идентичность в мемуарной прозе кн. И. М. Долгорукова“, с който тя претендира за образователната и научна степен „доктор“.

Дисертацията започва повече от обещаващо, с попадение право в целта, с насочване пряко към проблема. Това се отнася за първата страница и половина от увода. Донякъде неочаквано после, вместо да продължи все в същия дух и понататък, дисертантката решава да се впусне в представяне на дълги и подробни факти от биографията и семейните връзки на Иван Михайлович Долгоруков. С аргумента, че този автор е слабо познат за днешната публика и не е безполезно допълнителните сведения за него да се приведат, освен че са и важни за разбирането на неговите мемоарни текстове. Няма спор, че е така, но точно в момента, когато четящият дисертацията, вече си е създал съответната настройка и очакване за онова, което логически ще последва според

заглавието, този добавен фрагмент и това отклонение не изглеждат най-уместни, а по-скоро са излишни и можеше да бъдат спестени. А и целта на изследването („анализ и интерпретация на взаимовръзката между паметта и културната самоидентификация на повествователя в автобиографията на И. М. Долгоруков“), която иначе в крайна сметка е успешно постигната, съвсем не предполага непременно съобщаване и на всички тези факти.

Преди да започна четенето на дисертационния труд погледнах библиографията в неговия край. Нерядко това се оказва просто механично съставен списък. Нищо подобно, не и в този случай. В хода на четенето на дисертацията всякакви съмнения от подобен род се опровергават напълно. Оказва се, че всяко заглавие, озовало се там, е старателно проверено и проучено. Очевидно е, че изследователката се е постарала в максимална степен да издири и се запознае с всичко по-важно, написано преди нея по темата и около нея. И що се отнася за проблема памет и култура, и за публикациите във връзка с мемоаристиката по-общо, и за изследванията върху личността и творчеството на самия И. М. Долгоруков – от неговата епоха до най-последните в днешно време. Представяйки изследванията по даден проблем, който е предмет на дисертацията ѝ, тя обаче сякаш остава само на ниво обзор, констатация. Позиции, чужди гледища, съобщават се. Но нейната собствена гледна точка така и не изкрystalизира ясно сред тях. Някак не ѝ се е удало да излезе от режима на съобщаване и обзор и да навлезе в критичен, аналитичен такъв.

Дисертационният труд е структуриран по внимателно премислен и съвсем логичен начин. Първите две глави („Память, культура и мемуаристика: научные парадигмы“ и „Типология русской мужской автобиографии XVIII – начала XIX века“) очертават и изясняват достатъчно добре теоретичната рамка, контекста и основните ядра на изследването. Третата („Автобиографическое „Я“ и эмоциональный нарратив в „Повести о рождении моем, происхождении и всей жизни“ кн. И. М. Долгорукова“), четвъртата („Служба и формирование

автобиографического мифа. Дворянская этика долга и самоидеализация кн. И. М. Долгорукова“) и петата („Кн. И. М. Долгоруков и дворянская общественная жизнь XVIII – начала XIX века“) глава изследват построяването и реализацията на собственото, автобиографичното „Аз“ в мемоарите на Долгоруков съответно първо в частната сфера, в семейния кръг, после в обществения живот, в служебната му кариера, накрая в контекста на културния живот на Русия през втората половина на XVIII в. и началните десетилетия на XIX век. Трите глави, видени като цялост, съставят един твърде детайлен, добре балансирано изграден коментар на мемоарите на изследвания автор.

Искам да обърна внимание върху специално изведените в края на всяка глава изводи – ясно и точно формулирани, в тях личи едно изградено вече умение да се обобщава, синтезира написаното да момента.

По-специално ще отбележа и влечението на изследователката към такива, смятани в традиционната история на руската литература за второстепенни, маргинални, полузабравени и относително малко изследвани творци, какъвто е кн. И. М. Долгоруков, към не особено популярни творби, творби от втората редица, останали извън канона, каквито са неговите поеми, стихотворения, мемоари. Това, че е приела особено предизвикателство за един изследовател – да даде нов живот на автор или текст, да върне паметта за тях. Публикувана в пълен вид точно преди две десетилетия, през 2004 г., автобиографията на кн. Иван Михайлович Долгоруков „Повесть о рождении моем, происхождении и всей жизни...“ определено изпитва необходимост от далеч повече читателско и изследователско внимание. Със своето изследване Р. Джили несъмнено дава сериозен принос в преоткриването на този дълго време пренебрегван текст, който обаче носи в себе си доста информация, от която може да се извлекат изводи за характеристиката на една отдавна отминала и ставаща все по-далечна епоха, а и буди основателен интерес заради специфичния език на неговия автор (поет, военен, чиновник).

Резултатът от нейната работа е солиден дисертационен труд, отговарящ на всички академични изисквания към този жанр, едно повече от добро начало за млад изследовател, една добра заявка за перспективни следващи научноизследователски търсения по интересуващите я проблеми, свързани с автобиографичното писане.

Авторефератът, съпътстващ дисертацията, отразява коректно съдържанието на основния текст, структуриран е по аналогичен начин с него и е с приемлив обем (70 страници при дисертация от 291 страници). В края му са изведени 7 приносни моменти като автопреценката за тях може да се приеме за напълно точна. Покрити са нормативите за публикации по темата на дисертацията – списъкът им включва 8 такива, от които 2 в чужбина и 2 в електронни сайтове.

Окончателният вариант на дисертацията съдържа множество подобрения, в които са отразени предложенията и бележките на специалистите, участвали във вътрешното обсъждане.

Заклучение:

С дисертационния си труд „Память и культурная идентичность в мемуарной прозе кн. И. М. Долгорукова“ Ребека Джили може с пълно основание да претендира за образователната и научна степен „доктор“ – препоръчвам на Научното жури да ѝ я присъди.

7 юни 2024 г.

София

доц. д-р Радостин Русев